

Q. N. 385, 17.

II l
204

ORDINIS IVRIDICI
IN
ACADEMIA VITEMBERGENSI
H. T.
DECANVS
GEORGIVS FRIDERICVS
KRAVSD

DIGESTI INFORTIATI AC NOVI PROFESSOR
PVBLICVS ORDINARIVS CVRIAE PROVINCIALIS
CONSISTORII ECCLESIASTICI ITEMQVE
SCABINATVS ET FACVLTATIS IVRIDICAE
ASSESSOR

LECTORI BENEVOLO

S. D. P

DE
CLERICO MERCATORE.

um clericos ordinarie ab omnibus negotiis secularibus alienos esse iubent leges canonicae: tum eosdem speciatim quoque ab usu mercaturae regulariter arceri, vix quenquam latere poterit, qui vel leuiter tantum iura, praesertim canonica, perlustrauit. Equidem male huc trahi solet canon 4. dist. 44. quem ex canonibus Synodi quinisextae in Trullo habitae desumptum, prout recte obseruauit CASPAR ZIEGLERVS, *a*) mutilum excerpfit Decreti compilator Gratianus, siquidem verba Synodi non mercatorias tabernas, sed cauponarias saltem attinent. Magis autem ad rem faciunt, quae ex actis Concilii Tarraconensis idem compilator alio quodam

(A) 2

dam

a) ZIEGLERVS de iuribus maiestatis. Lib. I. Cap. XLI. §. XVII.

dam loco *b*) commemoravit, canonum scilicet statutis firmitatem esse, ut quicumque in clero esse voluerit, emendi vilius, vel vendendi carius studio non utatur, idque si voluerit exercere, a clero cohibeatur. Neque etiam silentio praetereundum est severum GELASII papae rescriptum ad episcopos per Lucaniam, *c*) quo is, indigne ferens perlatum ad se nuncium, plurimos clericorum negotiationibus inhonestis et lucris turpibus imminere, immemores, quod ipse Dominus negotiatores flagellis verberatos e templo expulerit, abscisse clericos ab omni cuiuslibet negotiationis ingenio vel cupiditate cessare, aut in quocumque gradu sint positi, mox a clericalibus officiis abstinere iussit. Praesertim autem ALEXANDER III. pontifex, *d*) clericos pariter atque monachos, adeo sub interminatione anathematis, prohibuit, ne lucri causa negotientur. *e*) Nec desunt quoque imperatorum constitutiones, quae mercaturae exercitio clericos interdiciunt. Inprimis huc pertinet illa ARCADII et HONORII, *f*) qua expresse sancitum est, ut aut commoda negotiatorum sequentes a clericorum excusatione discedant, aut sacratissimo Numini inseruientes versutis abstineant quaestibus. *g*) Quamvis autem non omnino deficient, qui isthanc mercaturae prohibitionem adeo generalem esse censeant, ut ad omnes omnino clericos, tam maiorum

b) *Can. 3. quaest. IV. Caus. XIV.*

c) *Can. 2. distinct. 88.*

d) *C. VI. X. ne clerici vel monach. secul. negot. se immisc.*

e) *v. Can. 9. et 10. dist. 88. c. 16. X. de vita et honestate clericor. Clemens. I. cod. rit. add. CLAUDIVS SALMASIVS de usuris cap. XXI.*

f) *L. 16. C. Theod. de lustrali collatione*

g) *CONF. IACOBVS GOTHOFREDVS ad L. I. 5. II. et 16. Cod. Theod. tit. tit.*

rum, quam minorum ordinum, pertineat, nec quicquam interesse putent, siue seorsim, siue coniunctim in corpore seu collegio quodam vniti, siue ipsi, siue per alium, veluti per institorem, siue in suam, siue alterius in vtilitatem, mercaturam exercent: tot tamen limitationibus, quas partim leges ipsae atque canones, partim interpretum ingenia suggererunt, ista restringi solet prohibitio, vt rarius deesse videatur clerico mercatori excusatio. Ac primum quidem ad eos, qui non vere in sacris sunt constituti ordinibus, verum primam tantum tonsuram, vel minores acceperunt ordines, istam pertinere interdictionem, non sine ratione solida negat BÖHMERS. *b*) Deinde non leue praesidium clericis mercantibus, si qualemcunque necessitatem praetexere possint, praebet *caput 1. X. ne clerici vel monachi secular. negot. se immisc.* quod expresse permittit *iustum negotium propter diuersas necessitates*, hac addita causa, quia legimus sanctos apostolos negotiatos fuisse; Cuiusmodi necessitatum suggerit exempla Antecessor quondam Tubingensis MICHAEL GRASSVS. *i*) Sic etiam CONSTANTIVS IMPERATOR *k*) indulgendum esse clericis censuit, *si exiguis admodum mercimoniis tenuem sibi victum vestitumque conquirant*; et speciatim imperatores GRATIANVS VALENTINIANVS atque THEODOSIVS clericis intra Illyricum et Italiam, in denis solidis, intra Gallias vero, in quinque denis solidis, immunem negotiationis vsum

(A) 3

con-

b) BÖHMERS in iure ecclesiastico. Lib. III. Tit. L. §. XIII.

i) GRASSVS in disert. de negotiatione clericorum prohibita. Cap. V, habit. Tubingae anno 1705.

k) L. 15. Cod. Theod. de episcop. eccles. et clericis.

concesserunt. l) Imo vero, ampliorem quoque, quam rei familiaris necessitas exigere videbatur, mercaturam agere clericis permittit CONSTANTIVS, dummodo ea honesta sit, et, quod abundat lucrum, ad subleuandam pauperum indigentiam impendatur: *Si clerici, inquit, vel parsimonia vel MERCATVRA (honestati tamen conscia) congesserint, in usum pauperum atque egentium ministrari oportet At id, quod ex eorundem ergasteriis vel tabernis conquiri poterit, et colligi, collectum id RELIGIONIS existiment LVCRVM. m)* Qua quidem mercatura nullam sanctiorem, nullam honestiorem esse iudicat supra laudatus ZIEGLERVS. n) Porro non immerito ab ista mercaturae prohibitione eam eximunt speciem, siquidem clericus merces quasdam bona fide in suum suorumque usum coemerit, iis vero ex superueniente aliqua causa non indigeat; o) Has enim si deinceps siue per auerfionem, siue minutatim vendere possit, moderatum aliquod lucellum nequaquam illi inuidendum est; Quin imo ne quidem mercator dici meretur, qui merces, sine animo eas lucri causa iterum vendendi, comparauit. Vnde vix quisquam ambiget, integrum esse clericis, quae per hereditates, aut alias fortunae liberalitates, illis obtigerunt, itemue, quos ex possessionibus suis beneficiisque capiunt fructus, et, vt breuiter summatimque rem exponam, quicquid ad clericos pertinet, non mer-

l) L. XI. Cod. Theod. de lustrali collatione; conf. IAC. GOTHOFREDI comment. ad h. l.

m) L. 2. C. de episcopis et clericis.

n) ZIEGLERVS de iur. maiest. Lib. I. Cap. XLI. §. XVII.

o) V. GRASSVS cit. dissert. cap. V. pag. 37.

mercaturae exercendae gratia ab iis conquisitum, aliis aequo vendere pretio. Sic etiam, si praedia possideant clerici, quibus ius aliquod reale negotiationis inhaeret, non absolute ab istius iuris exercitio exclusi sunt existimandi, quamvis eos ita temperare deceat huiusmodi iuris usum, ne quicquam personis muneribusque suis indignum admittendo, scandala excitent. p) Id quod inprimis Saxoniae nostrae leges ecclesiasticae grauiter inculcant parochis. Cum enim hos a mercatura aliisque negotiationibus abstinere iubent, q) his conceptis verbis: *Es sollen auch die Pfarrer; sich aller unehrlischen Handthierungen, wie auch des Wein, und Bierschenckens, Rauffmannschafft, Verkaufß auf Wucher, und dergleichen Handel gänglich enthalten: tum quidem additur haec exceptio: Da denen Kirchen Dienern eigener Wein wüchse, oder zu Decem gesehle, oder sie auf der Pfarre oder sonsten Gerechtigkeit hätten, Bier zu brauen, mehr, denn sie zur Haushaltung bedürffen, oder eigene Häuser hätten, darauf sie zu brauen befugt; Sed statim adiecta legitur restrictio: daß ihnen solches bey Faßen, Eymern oder Tonnen andern Leuten zu verkauffen unuerwehret seyn solle, alleine, daß sie nicht schencken, Zeichen ausstecken, oder Gäste zur Zeche im Hause setzen, daraus grosses Vergerniß der Kirche, und ihnen denen Pfarrern mehrmahls grosser Schimpf, Spott, Gerfah, Nachtheil und Schaden erfolget. Quam etiam legem saluberrimam expressa hac sanctione poenali muniuit Diuus Legislator: da sich einer anders denn wie gemeldet, verhalten würde,*

p) CARPZOVII *definit. Consistorial. L. I. def. CXLVIII.*

q) *In Generali Articulo XVI.*

de, soll er alsbald seines Amtes entsetzt werden. Sicuti autem ipsa haec patria lex nostra, negotiationem aliquam cereuifiariam, licet restrictam, parochis permittens, argumentum praebet, utique in principis, cui legum ecclesiasticarum ferendarum ius est, consistere arbitrio, an et quatenus clericis quandam negotiandi mercandiae indulgere velit licentiam: ita dubitandum non est, quin et integro ordini clericorum lege publica, et vni alterius personae ecclesiasticae privilegio, facultas honestae alicuius mercaturae exercendae concedi possit. Neque enim ex iure diuino generalem mercaturae clericorum prohibitionem praestari posse, vel ipsae illae produnt rationes, quas pro iustitia interdictionis clericorum, ne se immisceant negotiationibus, studiose conquisiuit aliquoties iam citatus GRASSV s. r) Quapropter illud quoque haut egere disceptatione putamus, quod ex consuetudine loci, dummodo cuncta legitimae consuetudinis adsint requisita, ius aliquod mercandi clerico possit subnasci. Recte BÖHMERS s) de negotiationibus, quae ad commercium ciuium municipalium pertinent, verba faciens, *multum*, inquit, *hoc casu consuetudini dandum est, quae ad varia clericos negotia habilitat, alibi iis interdicta*. Ceterum clerico cui ipsimet per legem aut consuetudinem mercaturam agere fas non est, eandem regulariter nec per alios, veluti per uxorem, liberos, famulitium, institores, aut socios, exercere permittendum esse, regula confirmat VLPIANI; s) *Quod quis suo nomine exercere*

pro-

r) GRASSVS in alleg. dissert. c. III.

s) BÖHMERS cit. loc. §. XV.

s) VLPIANVS in L. 2. §. 1. D. de administratione rerum ad ciuitat. persinet.

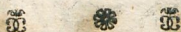
prohibet nr, id nec per subiectam personam agere debet. Sed praesentis instituti ratio hoc argumentum plenius tractare vetat. Deueniendum potius ad eum, cuius in honorem haec scripta sunt. Est is *Vir Nobilissimus ornatissimusque* IOANNES ADAMVS SCHOTTVS, *Steinouia Hanouianus, iuris viriusque Candidatus, et Aduocatus sollertissimus,* qui nuper ab ordine nostro decenter petiit, vt ad ea admitteretur specimina, quae ab iis, qui ad summos in iure honores adpirant, sunt praestanda. Admissus ad vtrumque examen, iuris peritiam sic probauit Ordini, vt hic eum ad vltimum quoque, idque publicum legis scientiae specimen edendum merito admitrendum esse censuerit.

Viuentium autem studiorumque suorum rationes ipse Candidatus noster politicissimus hisce delineauit verbis:

*E*go IOHANNES ADAMVS SCHOTTVS, *natus sum Anno Christi Seruatoris nostri MDCCXXXVIII. d. XXVI. Martii, Steinouiae, patre IOHANNE PETERO, mercaturam faciente, auo D. IOHANNE ADAMO, Archiatro primum serenissimi ac clementissimi Principis Hadamariensi, deinde ciuitatis Vormatiensis. Poliatro. Matrem colo IOHANNAM SABINAM LVDVICAM natam SOLDANIAM, cuius pater Wingersbusae, in agro Darmstadiense sacra fecit. Parentis optimi, mihiq; maxima semper pietate colendi, cura effectum est, vt a sexto aetatis anno vsque ad decimum IOHANNIS NICOLAI KAVZII, et post eius obitum, primum FINGERI eo tempore Diaconi locum, magna omnium cum gratia*

(B)

zia

tia tenentis, deinde IOHANNIS GEORGII KAVZII,
 qui frater superioris fuit, institutione priuata ac domestica
 vterer. Deinde, cum ita rebus meis consultum putaretur,
 celebre illud Gymnasium, quod Solitariae, in Comitatu Ha-
 nonico floret, adii, vbi in locum tertii ordinis discipulorum
 receptus optima, quamuis seuera disciplina NVCHTERI
 profeci. Laudo etiam SCHLEMMERI Conrectoris, iam
 defuncti, in me merito. Plurimum autem HADERMANI,
 Rectoris doctrinae et fauori debeo, qui a primo inde tempo-
 re vsque ad discessum meum, maximo me semper amore et
 benevolentia est complexus, cui me palam nunc gratias agere
 posse, vehementer gaudeo. Lipsiam me contuli anno quinquag-
 gesimo quinto die V. Maii, et ciuibus academicis WINCK-
 LERO Rectore Magnifico adscriptus, cum hunc ipsum sum-
 mum virum fautoremque optimum, tum alios huius Vniuer-
 sitatis litterariae doctores secutus sum. Illum quidem in phi-
 losophia vniuersa, historia animalium, et physica experimen-
 tis faciendis cognoscenda, magnaque cum voluptate ERNE-
 STIVM S. V. in Antiquitatum enarratione, in morum do-
 ctrina Excell. GELLERTVM, CRVSIVM Sum. Ver-
 denique contra profanitatem admonentem audiui. Sed cum
 iuris legumque disciplinae cognoscendae meum maxime stu-
 dium dicare statuissem, ad eorum, quos in hoc genere celebra-
 ri intelligerem, scholas accedendum putavi. BACHIVM
 doctissimum et acerbo nobis fato ereptum, cum Institutiones
 Iuris traderet, secutus sum: in Pandectarum libris expli-
 candis ad humanissimi et Excell. IOH. TOB. RICHTERI

et

et disciplinam et amicitiam me adiunxi. Apud GEORG. ANDR. IOACHIMVM, nunc fatis defunctum, linguam quidem quaestionibus impugnandis et defendendis, respondendi facultatem examinibus subeundis, scribendi autem, tractandis, quae in foro agitantur, negotiis, exercui. Ill. HO MMELIVM patrem, in arte ex Actis referendi et discernendi doctorem habui: filium, quem illustri Iurisconsultorum Collegio Praesidem nuper datum merito gaudemus, in Iuris Germanici ratione percipienda. Quam ipsam quoque ab Ill. MASCOVIO maiore traditam recognoui, minori GODOFREDO, in iuris naturae decretis exponendis, adfui. Ius, quod Criminale vocant, Consultissimus et Excellentissimus GRAEFIVS me docuit, Feudale, Ill. IOHANNES GODOFREDVS BAVERVS, cuius memoria cum mihi tum omnibus perpetua manebit. Iuris Canonici ambitum ab Excellentissimo IOH FRID. MVLLERO accepi, Iuris Cambialis modum rationemque a Consultissimo PVTTMANO, amico optimo. Neque vero, quae PITTERLINO, caussarum patrono debeam, silentio praetermittenda sunt, qui praecepta doctorum mecum recognouit, et meam potissimum in rebus agendis intelligentiam mirifice adiunxit, integerrimam denique amicitiam praestitit. Secundum quae A.O.R. MDCCCLIX. d. XXIX. Martii praeside Ill. ZOLLERO theses quasdam iuris controuersi defendi, ac eodem anno d. III. Aug. ab illustri Iurisconsultorum Lipsensium ordine ad examen pro praxi admissus, caussarum patroni iura mihi delata, recepi. Nunc autem a patre optimo admonitus, vt
tember.

QK III 204

XII

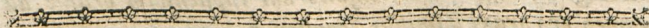

*tembergae Iuris utriusque doctoris nomen et honores pete-
rem, hanc et urbem, et magnos illos viros, qui Vniuersita-
tem Iurisque disciplinam ornaverunt, et nunc maxime or-
nant, huius caussa adire non dubitavi.*

Vt igitur Candidatus Ornatissimus metam, quam sibi pro-
posuit, ex voto attingat, PROXIMO DIE IOVIS, d. XV.
Decembris, in Auditorio maiore, Praeside VIRO ILLUSTRIS
atque MAGNIFICO, DOMINO ERNESTO MARTINO
CHLADENIO, ICTO, Serenissimo PRINCIPI REGIO PO-
LONIAE et ELECTORI SAXONIAE a consiliis aulae ac
iustitiae, decretalium professore publico, facultatis iuridicae
Ordinario, Consistorii ecclesiastici Directore, curiae prouin-
cialis et Scabinatus assessore primario, Patrono meo, atque
collega summopere colendo, de incrementis et iuribus mer-
caturae in Germania, publice differet; Quae quidem sole-
mnia ut RECTOR ACADEMIAE MAGNIFICVS, PATRES
CONSCRIPTI, itemque literariae reipublicae nostrae CIVES
ac HOSPITES, honore praesentiae suae condecorare ve-
liant, cum Ordinis nostri, tum Candidati, ac meo
denique nomine, qua par est, ob-
seruantia rogo.

P. P. Dominica III. Aduentus Christi Seruatoris nostri,

A. R. G. clō lō CC LXIII.

V I T E M B E R G A E

P R E L O E P H R A I M G O T T L O B F I C H S F E L D I

A C A D E M I A E A T Y P I S

ULB Halle
003 760 332

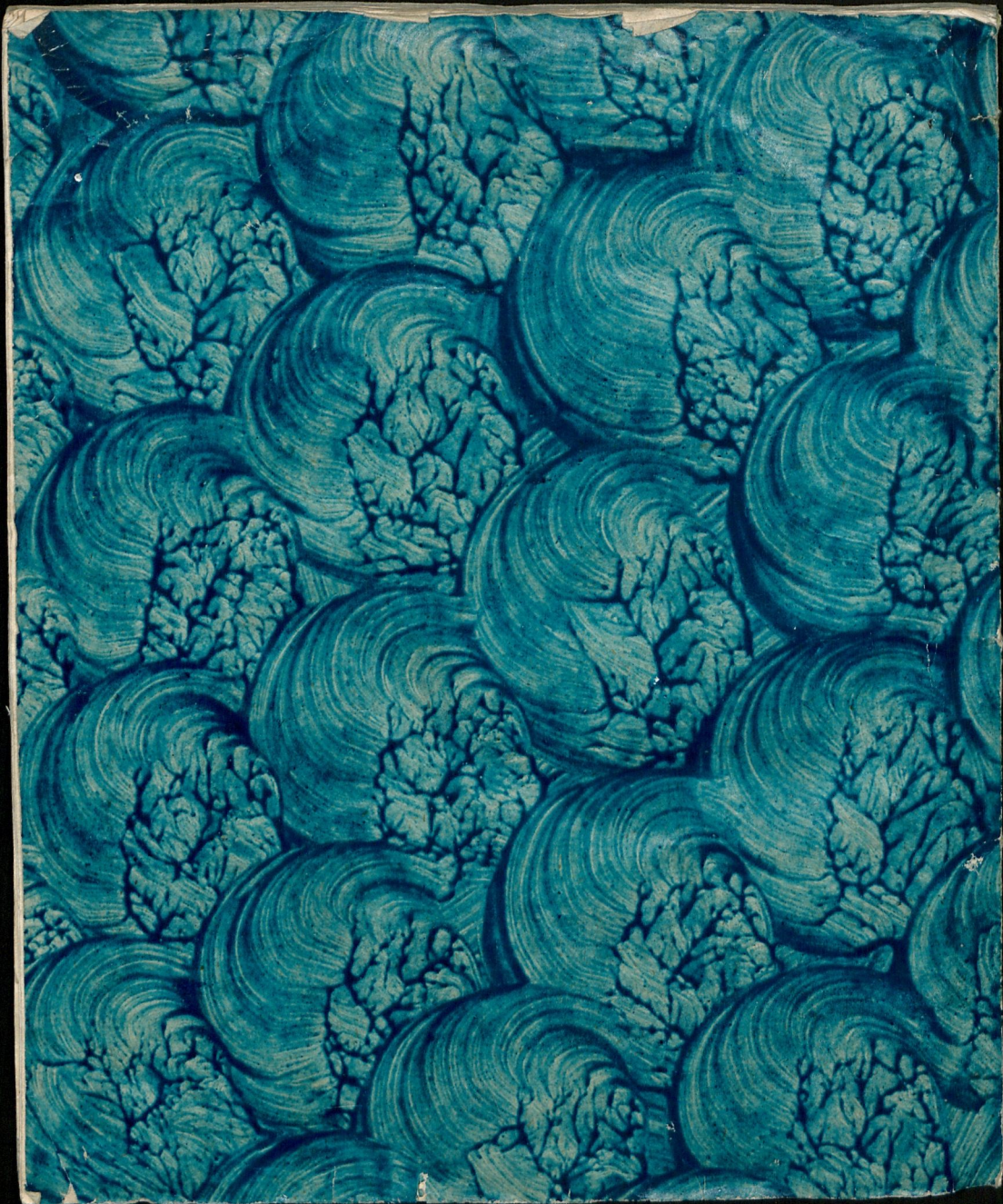
3

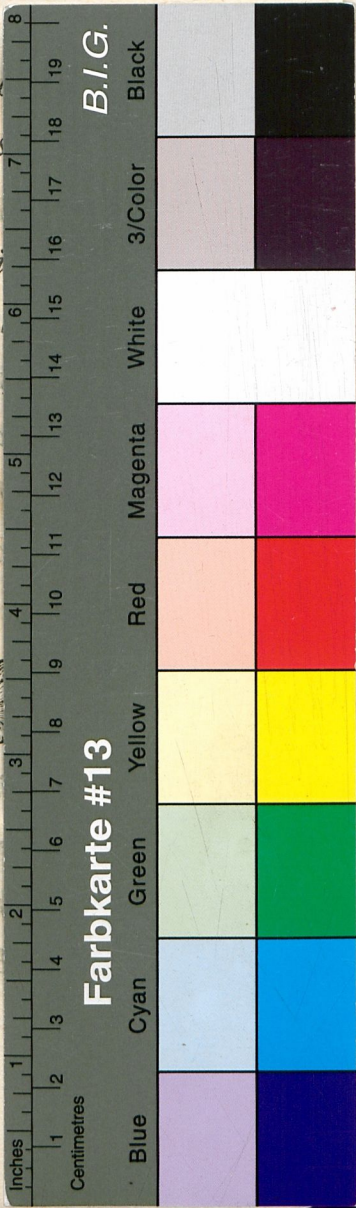

1018

nc

ORDINIS IVRIDICI
IN
ACADEMIA VITEMBERGENSI
H. T.
DECANVS
GEORGIVS FRIDERICVS
KRAVS D

DIGESTI INFORTIATI AC NOVI PROFESSOR
PVBLICVS ORDINARIVS CVRIAE PROVINCIALIS
CONSISTORII ECCLESIASTICI ITEMQVE
SCABINATVS ET FACVLTATIS IVRIDICAE
ASSESSOR

LECTORI BENEVOLO

S. D. P